Cluj (Kolozsvár) 5681. marchesván 24. Ára pályaudvaron is 1·50 lei Cenz.: Dr. I. Pop. Péntek, 1920. november 5

UJ KELET

ZSIDÓ • POLITIKAI • NAPILAP

A zsidó sajtóért

Mióta a kétezeréves számüzetés nehéz utjait járjuk, mint végzetes átok üldöz bennünket mindenhova a népek gyülölete. Valami érthetetlen megfoghatatlan erő gerjesztette ellenünk a körülöttünk élő népek haragját és bárhova mentünk, mindenütt ugyanaz az ellenséges indulat fogadott. Az okok, amivel a gyülöletet indokolták, a vádak, miket ellenünk felhoztak, gyors egymásutánban váltakoztak ugyan, de a gyülölet, az üldözés a régi maradt. Egyszer gazdasági, másszor politikai, egyszer vallási, másszor tudományos okokat hoztak fel, egyszer kutmérgezéssel, másszor vérváddal, egyszer kapitalizmussal, másszor kommunizmussal vádoltak és mindig voltak okok, mindig voltak vádak, amelyek alapján üzhettek, hajthattak, üthettek, verhettek bennünket.

Minden korok gondolkodói, nagy szellemei, zsidók és nemzsidók egyaránt sokat töprengtek e kérdés fölött. Hogyan lehetne megszüntetni az antiszemitizmust, milyen módon és milyen eszközzel lehetne enyhiteni a gyülöletet, mely a népeket a zsidóság ellen ingerli. Ezer módot és ezer eszközt próbáltak ki. Próbáltak. kisérleteztek, latolgattak, nem sikerült. Az antiszemitizmust nem lehetett leküzdeni, a zsidókérdés örökké felszinen levő, vagy lappangó, de egyre nyugtalanitó kérdése maradt az emberiségnek. Hol itt, hol ott ütötte fel véres fejét s ha valahol relativ nyugalomban élt a zsidóság, ez mindig a szélcsendet jelentette, mely után vihar jön, kegyetlen, mindent elsöprő. Spanyolország a középkorban, Magyarország most: egyazon törvényszerüség valóságát bizonyitják.

A zsidó nép tragédiája a gyökértelenségben, a hontalanságban rejlett. Kétezer esztendő szenvedése, jajja és pusztulása kellett, mig az emberiség és elsősorban a zsidóság rájött arra, hogy a kiapadhatatlan szenvedések kutforrása a zsidó nép ahasvér életében van. Nincsen talaj, ahol lábát szilárdan megvethesse, nincsen erő, mely védelmére kelhet, nincs forum, mely szószólója lehet. A föld, a talaj messze, elfeledett Keleten porladott s a zsidóság belső ereje, összetartása, kohéziója egyre gyöngült. Mástól vártuk a segitséget.

A cionizmus megtalálta a kulcsot, mely az átkozott vár kapuit megnyitja. Megmutatta az utat, mely kivezet a szenvedések poklából. A saját lábunkra kell, hogy álljunk. Magunknak kell segitenünk magunkon. Fel kell, hogy épitsük a mi országunkat, életre kell, hogy keltsük a mi nyelvünket. Össze kell tennünk erőinket, hogy ellenállhassunk az üldözéseknek. Fórumot kell, hogy teremtsünk magunknak, ahonnan messze hallható hangon hirdessük céljainkat, igazságunkat, eszméinket. Néppé kell ismét lennünk, néppé, mely önmaga cselekszik, önmaga küzd és önmaga védekezik. És a népnek méltó fórumot, hogy mindenki megtudja, amit akarunk, mi kell és mi fáj nekünk. Hogy megvédelmezhessük magunkat minden vád ellen, ami igaztalanul ér bennünket és küzdhessünk célokért, melyek népi fennmaradásunkat biztositják.

Az erdély, zsidóságnak, mely miként testvérei az egész világon, felismerte a maga népi mivoltát, egyetlen fóruma ma, mely beszél, küzd és hadakozik érte: a zsidó sajtó. A sajtóban kelnek életre a vágyak és kivánságok, mik az erdélyi zsidó nép lelkében élnek, a sajtó áll őrt a zsidóság jogai fölött, a sajtó védi meg az egyeseket és az összességet a vádak és támadások ellen és a sajtó hirdeti az eszmét, a megváltó gondolatot, mely véget vet a zsidó nép nagy szenvedéseinek. Az erdélyi zsidóságnak ma leghatásosabb foruma, ahonnan a legszélesebb nyilvánosság előtt tárhatja fel sebeit, a zsidó sajtó.

Ezt a fórumot megtartani, fejleszteni és erősiteni az erdélyi zsidóság kötelessége. Kötelessége önmagával és az egész néppel szemben. A Zsidó Nemzeti Szövetség nemsokára felhivással fordul Erdély zsidóságához, hogy teremtse meg az Erdélyi Zsidó Sajtóalapot, mely hivatva lesz anyagi erőforrásává lenni a jelenleg nagy nehézségekkel küzdő zsidó sajtónak. Nem kételkedünk benne, hogy minden egyes erdélyi zsidó, ki együttérez népével és sorsát egynek érzi népe sorsával, megteszi kötelességét a zsidó sajtó iránt.

Elsimult a francia-angol konfliktus

— Az Uj Kelet tudósitójától. —

Az ántánthatalmak közül Anglia és Franciaország között nézeteltérések támadtak a Németországgal szemben követendő politika kérdésében. Anglia mérsékelt politikájának feltünő bizonyitéka volt az a legutóbbi rendelkezése, hogy elállott a német alattvalók Angliában levő vagyonának lefoglalásától, amit pedig a békeszerződés biztositott számára a jóvátételi összegek fedezésére. A francia politika természetesen még messze van ettől a mérséklettől és ez a magyarázata a támadt ellenzéknek. Az utolsó pillanatban ez a konfliktus elsimult.

Görögország kijelentette, hogy csatlakozni kiván a kisántánthoz. Görögország jelenlegi zürzavaros viszonyai legkevésbé alkalmasak arra, hogy ilyen nagyhorderejü kérdésben most végérvényesen határozzanak és csak a jelenlegi zavarok lecsillapodásával várható végleges válasz ebben a fontos állásfoglalásban. Lengyelország külügyminisztere is hivatalos nyilatkozást tett arról, hogy csatlakozni kiván a kisántánthoz. Ennek a csatlakozásnak komplikációját okozza azonban az, hogy Csehszlovákia élesen ellenzi Lengyelország felvételét ebbe az államszövetségbe.

Angol francia ellentétek

Páris, nov. 1. Az angol és a francia kormány között nézeteltérés támadt a Németországgal szemben teendő lépések ügyében. Minden jel arra mutat, hogy a nézeteltérés a hadikárpótlás kérdésében merült fel. (Kurir.)

London, nov. 3. (Damian.) Az angol-francia egyenetlenséget elsimitották. Az angol trónbeszéd késése miatt késett a jóvátételi kérdések elintézése is.

Görögország és a kisántánt

Prága, nov. 2. A görög megbizott lépéseket tett Görögországnak a kisántánthoz való csatlakozása ügyében. Végleges határozatra nem kerülhet sor, mert a csehszlovák kormány Romániának és Jugoszláviának tartotta fenn a döntést, mint amely államok közvetlenül érdekelve vannak. (Kurir.)

Lengyelország is belép a kisántántba

Varsó, nov. 2. (Damian.) Sapieha Take Jonescu odaérkezése alkalmával kijelentette az ujságiróknak, hogy Lengyelország kész a kisántántba belépni.

Zavargások Jugoszláviában

A parlamenti választások közeledtével a helyzet egyre fenyegetőbb lesz a jugoszláv kormányra nézve. A szlovének között erős nyugtalanság észlelhető. Horvátországban a nyilt katonai uralom dacára mindennaposak az összeütközések a katonaság és a lakosság között. Belgrádban szigoritották a cenzurát, ugy, hogy a lapok már egy hét óta nem foglalkoznak belügyi kérdésekkel. Komplikálja a kérdést, hogy a katonai párt a szemmellátható balsikerek dacára forszirozza a montenegrói és albániai kalandokat. A választási előkészületek arra mutatnak, hogy a kormány hatalmi eszközökkel fogja összeállitani az uj szkupatinát. (Kurir.)

Az olasz—német közeledés

Páris, nov. 1. A „Temps" hosszu cikkben foglalkozik azokkal a vádakkal, amelyekkel elsősorban a francia sajtó illeti az olasz kormányt állitólagos németbarát politikája miatt. A cikk kifejti, hogy az olasz politikát korántsem irányitia frondörködési szándék az antant ellen, hanem kizárólag az a meggyőződés, hogy Európa reorganizációjának kérdése, felette áll minden más kérdésnek és ez csakis az összes államok együttes munkájának eredményeképen lehetséges. Ennek a politikai belátásnak a következménye, hogy Németország közeledhetett az antanthoz, csak igy terjeszthette elő Németország nehány jogos panaszát és csak igy szólhatott bele a népek vitájába. Mindez kétségkivül hasznos volt Németországnak, de nemkevésbbé hasznos az antanténak is. A közvetlen tárgyalások, amelyek Németország és Franciaország között folynak, csakis igy jöhettek létre. (Kurir.)

A görögországi válság

A görögországi és a külföldi lapok kaotikus képeket festenek a király haiála következtében beállott helyzetről. A „Corriere d' Italia" egyenesen Venizeloszt vádolja meg azzal, hogy orgyilkosokat bérelt fel a király ellen. Rengeteg sok a trónbetöltésre vonatkozó kombináció, amelyek közül a legvalószinübb az elhunyt király öccsének, a 19 éves Pál hercegnek a jelölése. Komplikálja a helyzetet az, hogy Konstantin exkirály fia, György trónörökös nem mondott le a trónról. Kettőjükön kivül a trónkövetelők egész sorát emlegetik. Az általános nyugtalanságot óriási mértékben növeli az a körülmény, hogy Venizelosz Athén körül csapatokat von össze. Emellett nagyban folynak az előkészületek a november 10-iki általános választásokra. Mindezek azt bizonyitják, hogy Görögország nagy megrázkódtatások küszöbén áll. (Kurir.)

VI. Hadseregparancsnokság vezérkari osztály.

II. sz. hirszolgálati hivatal

2. számu rendelet.

Mi, Nicolae Petala tábornok, a VI. hadsereg parancsnoka, a minisztertanács 3050. számu határozata értelmében

elrendeljük

a C. F. R. összes kerületi igazgatóságainál alkalmazott egész hadköteles személyzet (mérnökök, hivatalnokok és minden szakmabeli munkás) *mozgósitását* november 3-ikától 46 éves korig és 46—65 év közötti személyzetnek az uj törvény értelmében hadimunkára való bevonulását.

Az egész mozgósitott és hadimunkára behivott személyzet megmarad eddigi szolgálatában és munkakörében s tartozik a C. F. R.-nél jelentkezni és dolgozni.

Az ezen törvény ellen vétők a katonai büntető törvénykönyv szerint fognak büntettetni. Mindazok, akik teljesitik kötelességüket, tovább is lakóhelyükön tartózkodhatnak, viszont azok ellen, akik ezen kötelezettségüknek nem tesznek eleget s megakadályozzák a szolgálat rendes menetét passzivitásukkal, a törvény minden szigorát fogjuk alkalmazni.

Kelt november 3-án 1920. VI. hadseregparancsnokság Cluj.

Economu ezredes, a VI. Hadsereg vezérkari főnöke.

N. *Petala* tábornok, a VI. Hadsereg parancsnoka.

A zsidó nacionalizmus és Internacionalizmus

Sir Robert Cecil nevezetes beszéde a cionizmusról

— Az Uj Kelet tudósitójától. —

A cionistaszervezet központi irodája most adta ki ama angol államférfiak beszédeit, akik a londoni konferencián juliusban nyilatkoztak a cionizmus kérdéséről. Különös figyelmet érdemel Sir Robert Cecil beszéde. Ez az államférfiu tudvalevöleg a háboruban külügyi államtitkár volt, Balfour meghitt munkatársa, aki azonban ma is jóllehet, semmi hivatali állást nem tölt be, egyike a legnagyobb sulyu politikusoknak. Ő most az az államférfi, aki köré a jövő angol politikusai csoportosulnak és aki minden beszédében — különösen külügyi kérdésekben — nagy politikai belátást és óriási perspektivát árul el. Sir Robert Cecil ezeket mondotta a nevezetes konferencián:

— Dr. Weitzmann fényes beszédben ismertette önök előtt azt a beszélgetést, amelyet Zsidóország ügyében Mr. Balfourral folytatott. Magam is világosan emlékszem az első alkalomra, amikor szerencsém volt dr. Weitzmannt fogadni. A külügyminiszteriumban keresett föl, hogy a cionizmus céljai és eszközei felől tájékoztasson. Beszélgetésünk egyes részleteire nem tudok visszaemlékezni, de annyit mondhatok, hogy amikor dr. Weitzmann tőlem távozott, meggyőződéses cionista voltam. Mr. Balfour már kiemelte, hogy a mai gyülés a háboru egyik legfontosabb és legnagyobb jelentőségü eredménye. Azt hiszem, ha valaha a háboru pártatlan és elfogulatlan történetét megirják, mint legfelsőbb eredményeket, föl fogják jegyezni elsősorban a zsidó nemzeti otthon létrejöttét és a népszövetség megteremtését.

— A két alkotás a valóságban nem két egymástól független vivmány, inkább két nagy ideált jelent, amelyek miatt harcoltunk és amelyek következtében győztünk: a nacionalizmus és internacionalizmus ideáljaiért. A két fogalom nem különbözik egymástól és ellentétben sem áll egymással. Egészen ellenkezőleg. Az egyik kiegészíti a másikat és kölcsönösségi viszonyban vannak. A népszövetség csak akkor áll hivatása magaslatán, ha minden nemzet élvezi a maga szabadságát és függetlenségét. Ha a békét nem erőszakos eszközökkel, hanem kölcsönös megértéssel akarjuk elérni, akkor ennek legfőbb előfeltétele az igazi szabadság és Mr. Balfournak igaza volt, amikor hangsulyozta, hogy a nemzeti szellem nagyobb győzelme, mint a zsidók számára megteremtett nemzeti otthon Palesztinában, el sem képzelhető. Ám ne felejtsük el, hogy egyelőre csak alapjait tettük le ennek a nagy épületnek, és nem beszélhetünk győzelemről addig, amig a győzelem valóságban nem a mienk. Van egy angol közmondás, amely azt mondja: a jó kezdet fél siker. Nem hagyható azonban figyelmen kivül az a való tény, hogy egyelőre a jó kezdetnél több nem történt. Hogy a nagy kisérletet szerencsésen végrehajtsuk, ahhoz két nagyszerü tulajdonságra van szükségünk: energiára és őszinte hitre. Aki azonban tanuja Önök ezen mai tanácskozásának, nem kételkedhetik afölött, hogy a hit és énergia Önökben van.

— Csakhogy ennél többre van szükségük. Szükségük van okosságra és önmaguk ellenőrzésére Fájdalom, nem minden ifju nemzetiség tanusitott okosságot és önellenőrzést a háboru óta. Mi sem könnyebb, mint vad sovinizmussal és felelősség nélküli kritikával jövőjük kilátásait tönkretenni. Arra kérem önöket, ne várják, hogy mindez a közel jövőben hiánytalanul megteremtődik. Minden nagy dolognak érlelődnie kell. Ha azt akarjuk, hogy örökéletü legyen, akkor hirtelenül és gyorsan, mesterségesen ne fejlesszük azt, aminek lassu fejlődés, lassu érlelődés a természetes utja. Engedjék nőni azt, és vállalják a feladatot, hogy az önök vezetői azon az uton fejlesszék a cionizmus ügyét, amelyen Palesztina egy egészséges nemzeti országgá nőheti ki magát. Ha én mint angol tanácsot akarnék adni önöknek, akkor arra kérném, hogy gondoljanak arra a jellemvonásra, amellyel mi angolok bizonyos fokon sikereinket köszönhetjük. Ez pedig az, hogy igyekezzünk mindent munkával elérni, de sohasem követeljük, hogy már az első munkában eltöltött órák a tökéletes sikert hozzák meg. Helyezzük teljes energiánkat a siker mérlegének egyik serpenyőjébe és feszitsük meg minden erőnket az eredmény után való munkában.

Igen tisztelt gyülés! A legnagyobb feladatok, a legnagyobb kisérletek amelyekre valaha emberek vállalkoztak, az Önök kezébe adattak. Önökön mulik most már, hogy sikertelenségre vezessen ez a vállalkozás. Mi megkiséreltük, hogy egy ősi népet visszavezessünk ősi otthonába és hogy nemzeti történetének széjjelszakadt szálait összekötözgessük. Megadtuk nemzeti létük lehetőségének biztositékait, az Önök kezében van most már nemzeti jövőjük további sorsa.

A magyar hadügyminiszter biróság elé akar állni

A Landau-ügy ujabb részletei — Sréter hadügyminiszter beszéde

— Az Uj Kelet tudósitójától. —

Tegnapi számunkban részletesen megirtuk, hogy az egész magyar közélet forrong a Landau büntény körül, a parlamentben ez az ügy napok óta magas hullámokat vet, a budapesti lapok pedig oldalakon szellőztetik ennek az ügynek megdöbbentő részleteit.

A kiadott hivatalos kommünikék arról szólnak, hogy a kiméletlen nyomozás minden irányban megindult és a bünösök már az igazságszolgáltatás kezében vannak. Ezzel szemben tény az, hogy csak Dobó Nándor, ez a sokszorosan rovottmultu fodrászlegény és főébredő van fogva, dr. Rupits és Sipos főhadnagyok, a Prónay-különitmény inkvizitorai őrizetben vannak, de a — Prónay-különitmény őrizetében, akik azért vigyáznak rájuk, hogy bajuk ne történjen s hiába a polgári hatóságok összes megkeresései eddig nem adták át őket.

Sréter válaszol Ruppertnek

A parlamentben Sréter hadügyminiszter válaszolt Ruppert képviselő interpellációjára s a Landau-ügyet, amelyet Teleky miniszterelnök még „csunya bünügynek" nevezett, egyszerüen ledegredálja a „szerencsétlen Landau-ügyre." A szerencsétlenség valószinüleg arra vonatkozik, hogy az ügy nyilvánosságra került. A parlament üléséről az alábbi tudósitás jelent meg:

Sréter István honvédelmi miniszter: Szükségesnek tartom, hogy álláspontomat ebben a szerencsétlen Landau-ügyben leszögezzem. Én ezt a Landau-ügyet teljes objektivitással kivánom kezelni. Ez a komplikált ügy annakidején a biróság elé fog kerülni, a biróság fog itélkezni és én megkövetelem, hogy ez az itélet szigoru legyen. Követelem a nemzeti hadsereg nevében, mert végre el kell következni annak az időnek, amikor a nemzeti hadsereget nem lehet állandóan pellengérre állitani.

Egy hang: A biróság olyan itéletet hoz, amilyent jónak lát.

Sréter István honvédelmi miniszter: Ki kell jelentenem, hogy amennyiben a birói vizsgálat valami olyan mulasztást deritene ki, amely engem terhel, akkor

megkövetelem, hogy engem is állitsanak illetékes biróság elé,

mert én nem vagyok hajlandó kibujni semmiféle felelősség alól. (Nagy taps a Ház minden oldalán.) Ma még a katonaság résztvesz bizonyos tekintetben a közbiztonsági szolgálatban, de az a követelés áll fenn, hogy lassanként saját hatáskörére térjen vissza. A második kérdésre ki kell jelentenem, hogy valamennyien feltétlenül kivánjuk a jogrendet és közbiztonságot. Ez a jogrend és közbiztonság azonban nemcsak a csendőrséggel és rendőrséggel áll helyre, hanem akkor áll helyre, ha megváltozik a közszellem, ha visszatér a polgári fegyelem és a tekintélyek elismerése.

Szilágyi Lajos: Tessék engedelmességet kierőszakolni. Addig nem lesz közrend.

Sréter István honvédelmi miniszter: A harmadik kérdésre vonatkozólag kijelentem, hogy az intézkedéseket már megtettem. Felülvizsgáltattam az összes katonai fogházakat. A Landau-ügyben a vizsgálat eredményét majd be fogom jelenteni. Hat egyén van letartóztatva, akikkel most szembesitik Landau Gézát, akit tanuként hallgatnak ki. A tanu nem ismeri föl a bántalmazókat, névszerint nem tudja őket megnevezni. Hogy a tettesek elvegyék megfelelő büntetésüket, arra nézve megfelelő intézkedés történt. Intézkedtem aziránt, hogy semmiféle eltussolás ne történjék. Semmiféle eltussolást nem vagyok hajlandó eltürni.

Ruppert viszonválasza

Ruppert válaszából ujabban derül ki csak, hogy a zsarolok „Gödöllő" részére is kértek egy félmilliót. Hogy „Gödöllő" mit jelent, azt mindenki tudja. A következőket mondotta Ruppert:

— Ami a miniszter urnak azt a megjegyzését illeti, hogy a külföld mit fog szólani az 500.000 koronás gödöllői vádra nézve, erre csak azt mondom, hogy én épen azt jelentettem ki, hogy az egyik zsaroló épp ilyen lehetetlen cimen követelte azoktól a szerencsétlen emberektől az 500.000 koronát. Olyan horrendum volt ez a kivánság, hogy még azok a szerencsétlen áldozatok is tudták, hogy nem arról van szó, hogy Gödöllőnek kell a pénz, hanem ők akarnak zsarolni. Én ezt csak azért hoztam fel, hogy milyen gaz módon jártak el azok a zsarolók, még a gödöllői vezérkart is megrágalmazták és felhasználták a nevét arra, hogy zsarolásukat keresztül tudják vinni.

A szigoru eljárás tehát megindult s eltussolást nem tür a hadügyminiszter. A vizsgálat eredményét türelmetlenül sürgeti a külföldi sajtó is, amelynek egy része a bünügy eltussolásával és erélytelenséggel vádolja a kormányt.

Az utlevélosztályon megkezdték a restancia feldolgozását

Egy nap alatt száznegyven könyvecskét adnak ki

— Az Uj Kelet tudósitójától. —

A kolozsvári belügyi államtitkárság utlevélosztályán nyomtatványhiány és egyéb technikai akadályok miatt az utóbbi időben sok elintézésre váró akta halmozódott fel. Ami kevés könyvecske érkezett Bukarestből, azt elsősorban külföldre tanulni menő egyetemi hallgatók kapták. Most azután, hogy ezeket kiállitották, sor került az Amerikába utazók, a kereskedők és egyéb kérvényezők utlevelére.

Az utlevélosztály főnöke, dr. Román három heti szabadságideje alatt Palagesiu Sándor miniszterteri osztálytanácsost bizták meg a hivatal vezetésével, aki ezt az időt az összes függőben levő ügyek lebonyolitására akarja felhasználni. Palagesiu tanácsos erélyesen fogott a munkához. Mindenekelőtt ugy intézkedett, hogy felek kizárólag tizenegy és egy óra között fogadtatnak, hogy a tisztviselők reggel és délután zavartalanul dolgozhassanak. De a fogadási órák alatt a tanácsos mindenkivel személyesen tárgyal. Csak a legszükségesebbeket kérdezi, formaságokat elhagy. Nem is engedi meg, hogy hivatalnokaival intézzenek el valamit. Igy azután lehetővé vált, hogy százharminc—száznegyven utlevelet állitanak ki naponta. De még gyorsabban menne a munka, ha elegendő tisztviselő volna. Az eljárást meggyorsitották azzal is, hogy a vidéki felekkel egyelőre csak postán érintkeznek.

Ezt is a lehetőség szerint egyszerüsitették. Akinek vidékről kérvénye van itt, az földolgozásra kerül és a könyvecskét az illetékes prefektura utján megküldik a cimzettnek.

Jelenleg főként Amerikába állitanak ki utlevelet. Az odautazók hajójegyei nemsokára lejárnak és a közeledő tél még csak sürgősebbé tette ezeknek az ügyeknek az elintézését. Akik tul mennek az Óceánon, azok majdnem mind családosak, feleségük, kisgyermekük van és már türelmetlenül várják, hogy uj exisztenciát alapitsanak.

A diákvándorlás befejeződött. Körülbelül háromszázan mentek ki külföldre tanulni. De lassanként uj kérvények érkeznek diákoktól, akik a második szemesztert akarják idegen országban tölteni. Ezek már előre gondoskodnak utlevélről, hogy idejekorán utnak indulhassanak.

A kereskedők és mások utleveleit is kiállitják most. Előreláthatólag három hét mulva nem lesz több restancia az utlevélosztályon.

Zsidók! gondoskodjatok a Kaddistókról! Adakozzatok a Tarbutra!

Franciaország elfordult a magyar kormánytól

— Az Uj Kelet bécsi munkatársától —

A magyar politika eddigi orientációja Franciaország felé irányult. Franciaország a belső konszolidáció reményében támogatta a jelenlegi magyar rendszert és bizott az ország felelős vezetőinek abban az igéretében, hogy a jogbiztonságot és a közérdeket veszélyeztető egyéni akciónak véget vet, a politikai üldözéseket megszünteti és minden erejét a gazdasági reorganizációra fogja forditani, hogy a békeszerződésben lefektetett kötelezettségeinek meg tudjon felelni.

Franciaországnak ebben a politikájában most, mint teljesen megbizható helyről értesülünk, gyökeres irányváltozás állott be. Az irányváltozásnak csak részben okai az utóbbi időben előfordult megdöbbentő események, mint a Landau-ügy, továbbá Popescu ezredes inzultálása, valamint a francia kurirnak Bruckban történt feltartóztatása és diplomáciai táskájának erőszakos átkutatása. Ezek az események bármily feltünést is keltettek Franciaországban, talán mégsem váltak volna okozóivá ennek a fontos diplomáciai irányváltozásnak, ámbár különösen a Landau-ügy részletei hetek óta foglalkoztatják a külföldi közvéleményt, amely a lapok tudósitásaiból azt látja, hogy a kormány gyönge a bestialis „felelőtlen elemekkel" szemben.

Franciaország elfordulásának a főoka a bécsi magyar követség irattárából megszerzett akták sok kinos titka. Több ezerre megy azoknak az aktáknak száma, amelyek a bécsi magyar követség irattárából a csehszlovák külügyminiszterium tulajdonába jutottak, a legfontosabb akták ezek közül még nem is kerültek nyilvánosságra, hanem Benes cseh külügyminiszter Párisba vitte fel azokat megtekintésére. Franciaország vezetőemberei megdöbbenéssel fogadták a bizonyitékokat. Benes fellépése, amelyet a jugoszláv kormány csatlakozása is erősitett, okozta ezt a jelentős irányváltozást Franciaországnak Magyarországgal szemben eddig követett politikájában.

Az sem utolsó sorban esett a mérlegbe, hogy a külföldi szabadkőmüvesek mozgalmat inditottak a magyar szabadkőmüvesek üldözése és a páholyaik elvétele miatt, a jelenlegi francia külügyminiszter, Berthelot pedig a francia szabadkőmüvesség vezetőalakja, aki a magyar szabadkőmüvesekért inditott akcióban szolidáris az elvbarátaival.

Ennek az irányváltozásnak első megnyilatkozása a Magyarországnak küldött erélyes ultimátumszerü felszólitása a trianoni béke késedelem nélküli ratifikálására. A ratifikálással egyidejüleg Magyarországnak ki kell üriteni Nyugatmagyarországot és hadseregét a békekötésben meghatározott létszámra kell leszerelnie, a tiszti különitményeket pedig fel kell oszlatnia. A jelenlegi magyar rendszer autoritásának és erejének próbája lesz az, hogy ezeknek a követeléseknek eleget tud-e tenni. Hogy ezt illetőleg a komoly politikusok sorában Magyarországon mi a nézet, legjobban mutatja az, hogy olyan régi és komoly politikusok, mint Apponyi és Andrássy ezt az időpontot az utolsó pillanatnak tartják arra, hogy akcióba lépjenek.

Franciaország irányváltozásának második következménye, hogy minden hitelt és pénzbeli támogatást megvont a magyar kormánytól. Magyarország pénzügyei ezzel végzetes válságba jutottak, aminek legbeszédesebb bizonyitéka az, hogy a magyar korona árfolyama ma lezuhant Zürichben egy frank negyven szantimra. A magyar pénzügyminiszteriumban teljesen készen és raktáron vannak a kinyomatott uj magyar pénzek, a turulok, de nem merik forgalomba hozni, mert jogos az aggodalmuk, hogy ezt a pénzt Zürichben egyáltalán nem fogják jegyezni.

Franciaország irányváltozása tehát mélyen kihat az egész magyar gazdasági és politikai élet alakulására és csak az a kérdés, hogy milyen belpolitikai változásokat fog maga után vonni. A régi komoly politikusoknak akbióba-lépése arra enged következtetni, hogy talán rátérnek a mérséklet és józanság politikájára, mert a városi polgárság, látván a kurzus tényekben való eredménytelenségeit; a folytonosan emelkedő drágaság nyomása alatt torkig van a reakciós rezsimmel, a parasztság pedig már hónapok óta más uton jár. Akik azonban ismerik a viszonyokat, lehetetlennek tartják a tiszti különitmények őszinte leszerelését.

Nemzetközi konferencia az utazások megkönnyitésére

Egységes utlevélminta — A vám-, podgyász- és pénzvizsgálat egyszerüsitése

— Az Uj Kelet tudósitójától. —

A nemzetközi közlekedésnek ma még számtalan sulyos akadálya van. Az az elzárkózás, amelybe a világháboru vitte a nemzeteket, ma, a világháboru befejezése után két évvel se engedett még fel teljesen. Az utlevélnehézségek, a vámvizsgálatok és az egyéb torturák még mindig igen sokakat akadályoznak meg, vagy tartanak vissza a külföldi utaktól. Különösen érzi ezt a külkereskedelem, amelyet hiába biztatgatnak barátságos kormánynyilatkozatokkal, nem lendülhet addig fel, amig minden állam közre nem hat arra, hogy az utazásokat megnehezitő és elviselhetetlenné tevő akadályok közös megállapodással megszüntettessenek.

Ennek a kérdésnek nagy horderejét először az antanthatalmak ismerték fel, ami azért is fontos, mert nekik áll épen módjukban és hatalmukban a szükséges reformokat keresztül vinni. Franciaországé a kezdeményezés érdeme, amelynek első eredménye, hogy az elmult héten Párisban nemzetközi konferencia gyült egybe az utlevél-, vám-, áru- és személyforgalom szabályozására. A konferencián az az álláspont érvényesült, hogy a forgalomban helyre kell állitani a háboru előtti állapotot. A konferencia a népszövetség elé azt a javaslatot terjeszti, hogy hivja meg az összes államok képviselőit a következő rendszabályok megbeszélése végett:

Egységes utlevél-minta megállapitása, amelynek szövege a kiállitó állam nyelvén és franciául szóljon. Kétféle utlevél bocsáttatnék ki: Az egyik egy-egy utazásra szolgálna, a másik két éves hatállyal birna. A két évre szóló utlevél beutazási vizuma esetről esetre volna kikérendő és egy évre szólna. A határátlépést nem kötné meghatározott helyhez. A vizumért lefizetendő illeték egységesen tiz arany frank volna. Transito vizumokat minden további nélkül engedélyezni kellene. Tranzitócsomagokat nem vonnának vámvizsgálat alá. Tranzitóutazások alkalmával a pénzvizsgálatot a határon adandó elismervényekkel könnyitenék meg. A konferencia ajánlja egységes nemzetközi vasuti jegyek forgalombahozatalát. Ezenkivül javaslatot tesz a konferencia arra nézve, hogy csoportos utazások esetén az utlevelek helyett a kiállitó állam hivatalos személyazonossági okiratot állitson ki. Szabályszerü utlevéllel ellátott egyének vámvizsgálata mindkét szomszédos ország részéről egyszerre történjék. A vámvizsgálatot egyrészt az elutazási állomáson, másrészt a külföldi megérkezési állomáson ejtsék meg. A kézipodgyász vizsgálata a vonaton történjék. Nemzetközi vonatok állitandók be. Kivándorló vonatokon messzemenő hygénikus és forgalomtechnikai rendszabályokat léptessenek életbe.

Dechanel állapota

Lyon, nov. 2. (Rádió.) Dechanel kezelőorvosai kijelentették, hogy a volt köztársasági elnök állapota tartósan javul és rövid idő alatt teljesen felépül.

Oroszország kiadja a román aranyat

London, november 3. (Damian.) A Daily Telegraph moszkvai információja szerint a Romániának tett békeajánlattal kapcsolatban Csicserin elhatározta, hogy kiadja a Moszkvában levő 600 millió arany leit.

Az orosz déli front

Koppenhága, nov. 3. (Damian). Déloroszországban Vrangel hadserege folytatja előnyomulását. A megvert bolsevikiek a Dnyeper mentén visszavonulnak.

Moszkva, nov. 1. Hadijelentés. A déli fronton sikeresen nyomulunk előre. Melitopolban 4 páncélvonatot, 28 ágyut és 4 gabonaszállitóvonatot zsákmányoltunk.

Összeesküvés a szász kormány ellen

Berlin, nov. 3. Chemnitzben összeesküvést fedeztek fel, amely állitólag kommunista puccs elleni védekezés céljából szerveződött, de a valóságban azt a célt tüzte ki, hogy fegyveres erővel megbuktassák a szász kormányt. „Stáhlhelm" (acélsisak) néven tiszti vezetéssel egyesület alakult, amelyben főleg a német nacionalista véd- és dac-szövetségek tagjai játszottak szerepet. Az összeesküvőknek kész haditervük volt, mozgósitás esetére mindenkinek ki volt jelölve a gyülekező helye. Az egyesület szoros összeköttetésben volt a Sipával (Sicherheitspolitzei: biztonsági rendőrség) és a Reichswehrrel.

Az acélsisakosok katonai főparancsnoka Senft v. Pilsach tábornak, a lipcsei Reichswehrosztag parancsnoka. Több magasrangu tisztviselő tartozott az egyesülethez. Titkos összeköttetésben voltak az Orgesch bajor tiszti alakulat muncheni vezetőségével. Sifrirozott jelekkel érintkeztek és a titkos irás kulcsa hétről-hétre változott. A titkos leveleket tisztek továbbitották Münchenbe. A szervezetet pénzzel támogatta a polgári tanács, a német nemzeti néppárt és a német néppárt. Chemnitzben Spangenberg, a német néppárt főtitkára volt a katonai vezető.

A szász kormány e készülődésekkel kapcsolatban elbocsátott egy összekötőtisztet és egy főhadnagyot a biztonsági rendőrségtől. Ez a főhadnagy egy tervet készitett el, amely szerint fegyveres puccs esetén a Sipa „megbizhatatlan" tagjait lefegyverezték volna.

A brémai Volksblatt is hasonló készülődésekről számol be. Ott egy gyülésen kifejezetten kijelentették, hogy az Orgesch és a Stahlhelm között nincsen különbség. Nehogy az antanttal összeütközésbe kerüljenek, ezredek helyett országos csoportokra oszlanak.

Fegyver és egyéb felszerelési tárgy elegendő mennyiségben áll rendalkezésre és a gyüjtőhelyeken az adott pillanatban minden készen áll. A szervezkedés céljául baloldali puccs leverését tüzték ki, továbbá a rajnántuli ellenség oldalbavágását és az átkozott zsidók elleni harcot. A zsidók ellen, mondották ezen a gyülésen, csak egy hatásos eszköz van: felakasztani őket! A gyülésen egészen nyiltan és részletesen beszélték meg a mozgositás részleteit.

A *Vorwärts* közzéteszi egy Maraun nevü százados körlevelét, amelyből kiderül, hogy az „alkotmány védelmére" alakult összes „védőegyesületek" vezetője Selhow báró, aki Marburgban lakik. Ez a Selhow volt parancsnoka a hirhedt pfalzi önkénteszászlóaljnak, amely a Mechterstedtben vérengzett.

Két éves a csehszlovák köztársaság

Prága, nov. 3. A csehszlovák köztársaság alapitásának második évfordulóján a házakat fellobogózták. Masaryk elnök ma délelőtt fogadta a diplomáciai kart, a két kamara elnökeit és a kormány tagjait. A csehszlovák nemzeti szinház tegnap ünnepi előadást tartott, holnap ünnepi előadás lesz a német szinházban is.

Benes külügyminiszter a Cas-ban cikket közöl a csehszlovák köztársaság külpolitikájának hagyományairól és szilárdságáról. A köztársaságnak Németországhoz való viszonyát is elsősorban ez a szilárdság fogja meghatározni. Pontosan körül kell irni ezt a viszonyt, tudni kell, hogy mely erők dolgoznak Németországban a csohszlovák politika értelmében és melyek az ellen.

Figyelemmel kell kisérni a német demokratizmus fejlődését, hogy láthassuk, hogyan fogja a demokratizmus Németországnak a nyugati hatalmakhoz, Lengyelországhoz és Oroszországhoz való viszonyát befolyásolni.

Külpolitikánk stabiltásának második eleme — irja Benes — a Nyugateurópához való viszony Csehszlovákiának Franciaországhoz való viszonyát természetesen Franciaországnak Németországhoz való viszonya határozza meg.

Ha Franciaország és Németország közt nem jön létre kedvezőbb viszony, tartós béke nem lehetséges. Ezért óhajtja Csehszlovákia a Franciaország és Németország közti megegyezést.

Besszarábia idecsatolásának feltételei

— A Uj Kelet tudósitójától —

Besszarábiának Romániával való egyesülését külön egyezménybe foglalták. A konvenció bevezetése igy hangzik:

„Tekintettel arra, hogy Európa általános békéje érdekében már most kell biztositani Besszarábiában egy olyan szuverénitást, amely megfelel a nép kivánságának és amely biztositsa a faji, vallási és nyélvi kisebbségeknek azt a védelmet, mely őket megilleti. Besszarábiának Romániához való csatolása geografiai és etnografiai szempontokból teljesen igazolva van.“

Tekintettel továbbá arra, hogy Besszarábia lakossága azt az óhaját nyilvánitotta, hogy **Besszarábia Romániával egyesüljön,** valamint tekintettel végül arra, hogy maga Románia is az 1919 december 9-ikén aláirt szerződés rendelkezéseinek megfelelően meg akarja adni a szabadság és a jog biztos garanciáit nemzetiségre, vallásra és nyelvre való különbség nélkül a régi román királyság, valamint a csatolt területek valamennyi lakosainak.

A szerződő felek kijelentik, hogy

elismerik Románia szuverénitását

Besszarábia területére, melynek határai Románia mostani határai, a Fekete tenger és Dnyeszter torkolatától azon pontjáig, ahol Bukovina és Besszarábia régi határát metszette.

A szerződő felek fel fogják kérni Oroszországot, amint ott egy általuk elismert kormány fog alakulni, hogy a jelen szerződéshez járuljon hozzá.

A szerződő felek fentartják maguknak a jogot, hogy a Népek Ligája döntésének vessék alá mindazokat a kérdéseket, melyeket az orosz kormány e szerződés részleteire nézve felvethet; magától értetődik azonban, hogy a jelen szerződésben megállapitott határok, valamint Románia szuverénitása

a jelen szerződésben foglalt területekre nem vitatható.

Ugyanugy fognak eljárni mindazoknak a nehézségeknek tekintetében, melyek a szerződés alkalmazása folytán fognak felmerülni (9. cikk.)

A 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8. paragrafusok egy alakitandó bizottságra vonatkoznak, amely a helyszinen fogja megállapitani az uj határvonalat és a Románia által vállalt azt a kötelezettséget, hogy a szerződés határozmányait be fogja tartani.

A szerződés megadja

a volt orosz alattvalóknak a román állampolgárságot,

azonban két éven belül más állampolgárságot is választhatnak.

A Duna kiliai torkolata az európai bizottság fennhatósága alá kerül. Románia magára vállalja a Besszarábiára eső orosz állami tartozások aránylagos részét.

Olaszországban ismét válságos a helyzet

— Az Uj Kelet tudósitójától —

Alig simultak el az egész országra kiterjedő zavarok Olaszországban, már is ujabb háboritás fenyegeti a belső békét. Alábbi távirataink világitják meg a jelenlegi olasz helyzetet és bonyodalmakat:

Berlin, nov 2. A római tőzsdén félhivatalosan közölték, hogy a kormány erélyes lépésekre készül a bolseviki propaganda ellen. A kormány üldözni fogja az osztályharcot hirdető lapokat. A demokratikus és liberális lapok egyre élesebben támadják Giolittit, aki szerintük nem alkalmas a mai nehézségek leküzdésére.

Róma, nov. 2. Az olasz kormány a legnagyobb szigorral hozzálátott az egyre megismétlődő anarkista jellegü zavargások végleges elfojtására. Bolognában a legutóbbi fölkelés miatt több anarkistát és bolsevistát, köztük egy Olaszországba menekült magyar kommunistát is letartóztattak. A kormány hirdetést tett közzé, amely szerint mindenféle lázitást a legszigorubban megbüntet.

Egyes polgári lapok annak a véleménynek adnak kifejezést, hogy Olaszországban ma az a helyzet, hogy a polgárháborut csak ugy lehet elkerülni, ha a kormány erős kézzel hozzálát a rend helyreállításához. Politikai körökben azonban azt hiszik, hogy Giolitti nem az az ember, aki ezt végre tudná hajtani és ezért a miniszterelnök közeli bukását jósolják. Rámutatnak arra, hogy a szocialisták már akciót inditottak Giolitti megbuktatására.

Általában azt hiszik, hogy Orlando fogja magához ragadni a hatalmat. Általános az a vélemény, hogy Olaszországban a legközelebbi időben komoly események fognak lejátszódni.

Milano, nov. 2. A „Giornale d'Italia“ félhivatalosan ugy értesül, hogy Olaszország az adriai kérdés tárgyalásánál követelni fogja Fiume függetlenségét és Olaszországgal való szomszédosságát. Zárának és néhány dalmát szigetnek szabaddátételét és a Juli-Alpokat, mint határt. Rómában alig biznak a tárgyalások sikerében, mert a délszlávok nem járulnak hozzá ahhoz, hogy a Juli-Alpok képezzék a határt, ragaszkodnak a Wilson-vonalhoz és nem járulnak hozzá Fiumének Olaszországgal való kapcsolatához.

A sztrájk után. A „Kurir“ jelenti: A szocialisták és Argetoianu belügyminiszter között a tárgyalásokat dr. Ghelerter közvetiti. Tárgyalások folytak az állami üzemek munkásainak sorsát javitó intézkedések tárgyában. Ugyancsak folynak a tárgyalások a CFR. munkások sorsának javitására nézve is. A szociálista klubok még mindig katonai felügyelet alatt állanak, de a napokban ujra megnyitják őket. Mint a Damian értesül, a kormány elhatározta, hogy a király előterjeszti a CFR. militarizálására vonatkozó szabályzatot. A tegnapi minisztertanács Argetoianu elnökletével a sztrájkok kérdésével foglalkozott.

A cionista konferencia vendégei. Az országrészi cionista konferenciára előreláthatólag 200—250 delegátus és vendég fog érkezni, akiknek elszállásolása a mai lakásviszonyok mellett óriási feladat. Felkérjük tehát mindazokat a zsidó családokat, akik hajlandók egy-két delegátust elfogadni, hogy szándékukat a Zs. N. Sz.-nél jelentsék be. A konferenciára külföldi vendég is érkezik. A londoni cionista szervezetet előreláthatólag Landesmann titkár fogja képviselni, mig a hágai Zs. N. Sz. képviselője dr. Pollák Adolf lesz, aki már a napokban Kolozsvárra fog érkezni. Delegátusaikat bejelentették még a jugoszláviai és a bécsi szervezetek is. A romániai testvérszervezetek közül az óromániait dr. Niemerover, Kauner mérnök, Adolf Bernárd, S. Marcus és Wechsler mérnök, mig a bukovinait dr. Majer Ebner és dr. M. Reifer fogja képviselni.

Jugoszláviában engedélyezték a közvetlen teheráruforgalmat a külfölddel. *Belgrádból* jelentik: A vasutügyi minisztérium rendeletet bocsátott ki, amely a kereskedői köröket közelebbről érintő nagyfontosságu rendelkezést tartalmaz. A rendelet nemzetközi egyezmény alapján kimondja, hogy a külföldre irányitott vagonáruk ezentul elvámolás után átrakás nélkül szállithatók át a határon. A háboru óta ugyanis a külföldre szóló szállitmányokat át kellett rakni a külföldi vasuttársaságok kocsijaiba, hacsak helyette ugyanakkor egy külföldi kocsit nem hoztak be. A most kiadott kocsiszabályzat szerint a vagonokat átvihetik a határon és ha az előirt időn belül nem szállitják vissza a kocsikat, bért kell fizetni értük. Kivételt képeznek a MÁV. a K. u. K. Staatsbahnhof és a volt közös hadsereg K. u. K. H. B. kocsijai, amelyeket az utódállamok között még nem osztották fel véglegesen, amelyeket ezután sem lehet az egyik állam területéről a másikra átvinni.

HIREK

Asséfat Hanivcharim

Az oktalan és vak gyülöltség legujabban azzal toldotta meg a vádaskodások sorát, hogy a zsidófajt destruktivnek kárhoztatja, a törvényt és a történelem során megszentesitett szokásokat semmibevevőnek. Ki tud pörbe szállani a sötét ostobasággal? Hivatkozzunk talán arra, hogy a világ legelső törvénytisztelő népe vagyunk, törvénykönyvünk, a Tóra a legrégibbek egyike és a leghatásosabb minden ókori törvényalkotás között. Nem lehet érvekkel és bizonyitékokkal kardoskodni a gonoszság ellen. Őshazánkból való kiüzetésünk után történetünkben elsőrangu szerepet játszott a törvények gyüjtése, alkalmazása és magyarázása. Nem voltak intézményes törvényhozó és törvényt végrehajtó szerveink és mégis mi voltunk a világ legtörvénytisztelőbb népe. Istenadta tehetségek, az akarat és önmegtartóztatás lángelméi voltak a babyloni exilium óta végig a középkoron a legujabb időkig vezetőink a törvényességben. Szura és Pumpedita városok iskolái, a tanaiták és amoreiták tanitásai, az arab-mór korszak kodifikáló nagyjai, a francia és elzászi biblia és talmudmagyarázók, a német és lengyel zsidóság döntvényszerzői — mindezek hosszu századok során a zsidó nép törvényhozásának, törvénytiszteletének, faji jellegének megőrzői voltak.

Ha némi megcsontosodottság is mutatkozott e törvénykezés életében, ez épen az ellenkezője a ráfogásnak, hogy mi zsidók a törvény széjjelzilálói vagyunk, destruktiv faj, amely képtelen törvényeket alkotni, törvényeket respektálni.

Abból az alkalomból találjuk elmondandóknak mindezt, hogy Jeruzsálemben rövid idővel ezelőtt ünnepélyes keretek között nyilt meg a harmadik zsidó honfoglalás első törvényhozó tanácsa: az Asséfat Hanivcharim. Kétszázötven képviselő gyült össze Zsidóország fővárosában. A kolóniák, a városok és a szövetkezetek küldték ide képviselőiket. Sir Herbert Samuel kormányzó meleghangu köszöntő irásának felolvasása után nyitották meg az uj törvényházat, ahol a város mohamed vallásu polgármestere is megjelent és egész Jeruzsálem minden polgárának üdvözletét és jókivánságát hozta. Sokolow és Weizmann, a londoni cionista világszervezet nevében küldték köszöntő táviratukat.

Azután me kezdődtek a tanácskozások, de már ezt megelőzően Ussischkin, a Waad Hazirim nevében felkérte a képviselőházat az összes pártok áldozatkész együttműködésére. Megejtették az elnöki választásokat, a következő eredménnyel: diszelnök R. Jacob Meiir, chacham basi lett. Az elnökség az Achdut-Haawoda, a Hapoel Hazair, a szefardok, a jemeniták, a pártonkivüliek és a kolonisták egy-egy előljárójából áll.

A tulajdonképeni munka előtt az egész képviselőház a Kotel Maaravi elé vonult, a második templom romjaiból visszamaradt falhoz, ahonnan ünnepélyes tiltakozást intéztek Nyugateurópai államaihoz, Amerikához és a Népszövetséghez a lengyel, ukrán és magyar hatóságok zsidóüldözései, erőszakoskodásai, gyilkosságai ellen.

Biztató tünetek között nyilt meg a harmadik honalapitás törvényhozó háza. Mellette törvénytudósok dolgoznak és szorgalmasan kutatják a régi törvényt és modern eszmék szerint, igaz emberiességtől áthatva akarják összeegyeztetni a régi törvényeket, a történelem és szokás alapján megszentelt hagyományokat, a mai szükségletek által teremtett jogállapottal.

Csak vádaskodjanak ellenségeink. Mi a magunk utján haladunk: a törvényesség, a jog és tisztesség utján, amely sok évszázados törvénykezésünket áthatotta és át fogja hatni azokat a törvényeket is, amelyek az Assifat Hanivcharim-ból fog a Zsidóország földjén a jog és igazságosság rendjét megteremteni és megszilárditani mindazok javára, akik Palesztina földjén élnek. (sz. i.)

—

— **A román ujságíróegyesület felhívása.** A bukaresti „Asociatia Generala a Presei Romane" felhivást bocsátott ki az összes nagyromániai ujságiró egyesületekhez, hogy alkossák meg nemzeti és vallási különbség nélkül a romániai sajtó föderációját. A föderáció csatlakoznék az internacionális sajtóegyesületekhez, amelynek Brüsszelben állitanak fel központot. (Kurir).

— **Apáthy István tudományos preparátumai.** Ma érkezett Kolozsvárra Goga Octávián kultuszminiszter sürgönye, amelyben a miniszter elrendeli, hogy Apáthy István volt egyetemi tanár és a forradalmi időkben Magyarország erdélyi főkormá ybiztosának tudományos felszereléseit és preparátumait vámmentesen és vámvizsgálat nélkül küldjék el Magyarországra. Mihályi Tivadar miniszter, az egységesitő bizottság elnöke haladéktalanul intézkedett, hogy Metz tanár vegye át a preparátumokat, csomagoltassa be ugy, hogy azoknak szállitás közben bajuk ne essék. Mihályi miniszter, Prie közoktatásügyi államtitkárral is érintkezett ebben az ügyben, aki a legmeszebbmenő támogatását helyezte kilátásba. A becsomagolt tudományos müszereket és preparátumokat katonai kisérettel szállitják a határig, ahol a magyar hatóságok fogják azokat átvenni és rendeltetési helyükre szállitani.

— **Nagy városi kölcsön.** Kolozsvár város tanácsa ma elhatározta, hogy tizenötmillió lei kölcsönt fog különböző beruházásokra felvenni. Ebből az összegből egymillió-nyolcszázezer leit fog igénybevenni a vizmüvek kibővitése, tizenegymilliót a csőhálózat rendbehozása és kiterjesztése, másfélmilliót a kötelező vizmérők beszerzése és felszerelése, kétszázezer leit pedig tartalékgépek és motorok beállitása. Az összeg törlesztésére és kamatjaira évi nyolcszázezer lei van előirányozva, amit a vizdijak felemelésével akar a város elérni. A nagy összeget a Banca Nationala fogja valószinüleg folyósitani és pedig 3—4 %-al. Erről a kölcsönről Argetoianu miniszter ülétokor tárgyaltak. Akkoriban a miniszter kilátásba helyezte az ügynek a Banca Nationalánál való pártfogását. A tanács elhatározása után végleges döntést a közigazgatási bizottság fog hozni ebben az ügyben. A bizottság ülése december 6-án lesz.

— **Az „Ezra" közgyülése.** Az „Ezra" Zsidó Egyetemi Hallgatók Egyesülete e hónap 7-én délután 6 órakor tartja ez évi rendes közgyülését a neolog iskola nagytermében (Calea Regele Ferdinand 52.) Tárgysorozat: 1. A szünidei bizottság jelentése, 2. A tisztikar megválasztása, 3. Az alapszabályok módositása, 4. Esetleges inditványok tárgyalása. Inditványok és interpellációk az alapszabályok 17. §-a értelmében a közgyülés előtt legalább egy nappal a titkárnak bejelentendők. Minden zsidó egyetemi hallgatónak el kell jönnie az „Ezra" Zsidó Egyetemi Hallgatók Egyesületének közgyülésére, akár tagja az egyesületnek, akár nem!

— **Főkántori próbaimádkozás.** A kolozsvári kongr. izr. hitközség t. tagjai értesittetnek, hogy péntek este $5^1/_4$ órai és szombaton délelőtt 10 órai kezdettel a templomban, (Calea Reg. Ferdinánd, volt Ferenc J.-ut,) főkántori próbaimádkozás lesz.

— **Hegedüs Lóránt lányát megverték.** *Budapestről* jelentik: *Hegedüs Lóránt* lánya, Ilona, harmadéves bölcsészettanhallgató. Természetesen őt igazolták karhatalmiak és igy fel is vették az egyetemre. A beiratkozás alkalmával egy karhatalmi csoportnak gyanus volt a fekete, göndörhaju, csinos lány és egyszerre zsidó! zsidó! kiáltással, haláltmegvető bátorsággal megrohanta az aulában valami 20—25 ébredő hős és véresre verték a gyönge leányt. Hegedüs Lóránt most külföldre viszi lányát.

— **Friedrich Németországba utazik.** Egy budapesti lap azt a hirt közli, hogy Friedrich István legközelebb Németországba utazik. A lap tudósitója kérdést intézett az utazás célja és időpontja felől a Friedrich-párt igazgatójához, dr. Wein Dezsőhöz, aki a következőket mondotta: Friedrich István tervbevett németországi ujta nem puszta hiresztelés, hanem meg is fog történni. A párt vezére egyenes meghivásra megy ki Németországba s utjában nemcsak Münchent, de más német városokat is meg fog látogatni. A kérdés körülbelül két-három hét multán lesz aktuálissá, amikor Friedrichet az itteni politikai viszonyok nem fogják lekötve.

— **Haller soffőrje belehalt sérüléseibe.** *Budapestről* jelentik: A budapesti tudományegyetemen lefolyt zavargások alkalmával, Haller kultuszminiszter soffőrjét is sulyosan bántalmazták az ébredő diákok. Haller, aki csak nehezen menekült ép bőrrel az egyetemről, letagadta az egészet. De a szegény soffőr, ugy látszik, nem akarta tudomásul venni a cáfolatot, hanem két nap mulva a Verebély-klinikán, ahová sulyosan sebesülve beszállitották, belehalt sérüléseibe. A lapoknak megtiltották a haláleset közlését.

— **A zsiráf, a vagonlakó és a szórakozott tanár.** A budapesti lapok irják, hogy az egyik vagonlakó kérvényt nyujtott be a lakáshivatalhoz, amelyben teljes komolysággal azt kérelmezte, hogy a zsiráfnak az állatkertben üresen álló lakását rekvirálják el számára. Nem tudom, kedves olvasó, hogy jártál-e valaha a budapesti állatkertben, de ha igen, ugy emlékezni fogsz arra a gyönyörü mecsetalaku épületre, amelyben a szelid zsiráf hordozta körül hosszu nyakát. Annak idején diplomáciai botrány is volt e zsiráfpalota körül; a budapesti török főkonzul ugyanis a muzulmán vallás kegyeletsértésének jelentette ki, hogy egy török mecsethez csalódásig hüen épitették fel a zsiráfnak nagyuri lakosztályát. A magyar kormány, ugy emlékszem, a zsiráfra kent mindent, mondván, hogy annak nyakasságán mulott az egész, az kötötte ki szerződésben ilyen stilusu lakháznak az épitését. Szóval a leleményes vagonlakónak nem is volt olyan rossz izlése, amikor szemet vetett erre a fényes lakásra.

Remélem, hogy a budapesti lakáshivatal az ötletet honorálni is fogja és a zsiráf lakását szabályszerüen lerekvirálja a kérvényezőnek. A zsiráf ugyanis nem lakik benne, hanem a kommunizmus alatt tanusitott nemzetellenes viselkedése miatt egy internálási táborban sinylődik. (Büne, hogy a kommün alatt is megmaradt helyén és elfogadta az élelmet az állatkert politikai megbizottjától is. Azonkivül főbizalmi is volt s állitólag ő detronizálta az állatok királyát, az oroszlánt. Persze az állatok most ujból monarchisták.) A vagonlakó tehát be fog költözni az üresen álló főuri palotába.

Ebből azonban különböző bonyodalmak származhatnak. Tegyük fel, hogy egy szórakozott tanár, s melyik tanár nem szórakozott, elvezeti tanitványait az állatkerbe és elérkezik velük a zsiráf lakásához s ott látja majd kifüggesztve a táblát: „vagonlakó", mire elkezdi magyarázni:

„A vagonlakó az őskorban még ismeretlen volt. Csak a legujabb időben tünt fel. Hátsó végtagjain jár és melső végtagjait kéregetésre használja. Beszéde tagolt s ha megnyilik az ajka, mindig a kormányt szidja. Eleinte igérgetésekkel táplálkozott, de ujabban ez már nem elégiti ki. Rendszerint tömegesen tanyáznak egy csoportban, számuk ujabban már huszezerre szaporodott. Az embereket eddig nem támadták meg, de fenyegetőleg viselkednek velük szemben. Megpróbálták szeliditésüket is, de az mindezideig nem sikerült."

Ilyen komplikációk lehetősége mellett nem irigylem tehát a szegény vagonlakót s pedig nem is tudom, hogy milyen hosszu és nehéz küzdelmeket kell majd vivnia az állatokkal — egyenjogositása érdekében. Mert a szelid, csendes vadállatok ujabban nagyon óvakodnak attól a veszedelemtől, amit embernek neveznek. (d. s.)

— **Meghalt az utcán egy vagonlakó.** *Budapestről* irják: A Rákóci-ut és Erzsébetkörut sarkán összeesett Vitéz Endre lugosi árvaszéki ülnök és mire a mentők segélyére érkeztek, meghalt. Szivszélhüdés ölte meg. A mentők feljegyezték adatait, beirták naplójukba, hogy Vitéz Endre Lugosról menekült Budapestre, a napló utolsó rovatába pedig, amely a lakás feltüntetésére szolgál, azt irták: Nyugati pályaudvar, 49.134. számu vagon. Vitéz Endre hosszabb ideig szolgált a lugosi rendőrségnél, ahol kapitányi rangot ért el, majd árvaszéki ülnök lett. Március végén repatriáltatta magát és azóta nagy nyomorok között élt öttagu családjával egy vagonban.

— **Bukarest kölcsöne.** *Bukarestből* jelentik: Katz, a főváros tanácsának tagja visszaérkezett külföldről, ahol Bukarest részére 200 milliós kölcsönt kötött le.

— **A Mezőgazdasági oktatás.** *Bukarestből* jelentik: A földmüvelésügyi miniszter a parlament következő ülésszakában törvényjavaslatot fog benyujtani a mezőgazdasági oktatás szervezetére, az állattenyésztés és erdőtermelés fejlesztésére vonatkozólag.

— **Tüntetés a fehér terror ellen.** A „Kurir" jelenti Bukarestből, hogy egy, a liberális párthoz közel álló csoport mozgalmat inditott az egyetemi hallgatóság között a magyarországi fehér terror ellen rendezendő tüntetés érdekében. Minthogy az ostromállapot következtében a demonstráció nem lehetséges, a jövő héten zárt teremben tartanak gyülést ebben a tárgyban. A közelebbi részletek még nem kerültek nyilvánosságra. (Kurir.)

— **Renner János temetése.** Tegnap délután három órakor temették el Renner Jánost, a Renner-bőrgyár alapitóját. A temetésen megjelent a gyár egész személyzete.

— **Váry főügyészt menesztették.** A Magyar Távirati Iroda jelenti: A budapesti ügyészség vezetőjét, dr. Váry Albert főügyészt szolgálattételre az igazságügyminisztériumba rendelték be. Utódjául dr. Strache Gusztáv főügyészt nevezték ki a budapesti ügyészség vezetőjévé.

— **Házasság.** Tüzes Fánika Bátony és Löbl Nándor Szentmátei körjegyző jegyesek. (Minden külön értesités helyett.)

* **M. Weisman** ügyvédi irodája Bukaresti Strada Coltei 10. Hivatali órák d. e. 8—9, d. u. 6—8.

* **New-York** szálloda, kávéház, étterem az erdélyi és külföldi előkelőségek etablissementje.

* **Metropol kávéházban** kedden és pénteken *katonazene*, többi napokon elsőrangu *cigányzene* hangversenyez.

* **Winkler** kávéházban esténként elsőrendü zenekar hangversenyez. Pontos, figyelmes kiszolgálás.

Értesités.

1114 **Marmarosch és Blank és Tsa. bankcég r. t.** értesiti a tisztelt ügyfeleit, hogy irodáit a Piata Unirii No. 29. és Iuliu Maniu-utca 2. számu ház helyiségeibe költöztette, ahol f. hó 8-tól kezdve a tisztelt közönség rendelkezésére áll.

KÖZGAZDASÁG

Földértékadó Palesztinában

— Az Uj Kelet tudósitójától. —

Az angol külügyi államtitkár a legutóbbi napokban jelentést terjesztett a parlament elé Palesztina helyzetéről és konszolidációjáról. Jelentésében a kormányzat legsürgősebben megvalósitandó tervei között emlitette a földértékadónak behozatalát Palesztinában. Palesztina kormányzatának ez a terve nagy horderejü intézkedést rejt magában, mert a földértékadónak behozatala nem egyszerü adózási intézkedés, hanem a gazdasági élet egész komplesszumára kiható jelentőségü gazdaságpolitikának a bevezetője.

A földértékadóval az a kevés állam, amely megvalósitotta, egyetlen egy sem célozza pénzügyi bevételeinek egyszerü emelését, hanem biztositani kivánja a földnek legcélszerübb és legintenzivebb kihasználást s egyben lehetetlenné akarja tenni a földdel üzött minden spekulációt. A földértékadó rendszerével szemben ugyanis az eddig földmegadóztatási rendszer a föld hozadékát vette az adózás alapjául, vagyis szerint adóztatta meg a földnek tulajdonosát, hogy földje az elmult évben ténylegesen mennyit jövedelmezett. Ha tehát feltesszük, hogy egy nagyvárosnak főutcáján két telek fekszik egymás mellett s az egyik telek tulajdonosa felépitett telkére egy négyemeletes bérházat, a másik telek tulajdonosa pedig csak spekulált, a telek értékének emelkedésére, de nem épitett rá semmit, akkor az első telek tulajdonosának nagy adót kellett fizetnie a ház hozadéka után, de a másik telektulajdonosnak nem kellett adóznia egy banit sem, mert földje nem hozott jövedelmet. Ezzel az állam szinte előségitette és jutalmazta azt, aki parlagon hagyta földjét, vagy spekulált vele és büntette magas adóval azt, aki a földet megfelelőképen kihasználta.

A földértékadó rendszere szerint mindenütt

meg van határozva, hogy hol milyen föld mire használható ki a legjobban és a föld egy meghatározott értéke szerint kell fizetni az adót, tekintet nélkül arra, hogy mit müvel vele a tulajdonos. Igy például meghatározzák, hogy egy nagyváros utcáján fekvő telek a legjobban bérház épitésére használható ki. A tulajdonosnak fizetni kell a földértékadót, tekintet nélkül arra, hogy felépiti-e a házat vagy nem. Mi sem természetesebb, mint hogy sietni fog felépiteni, ha ugyanannyit fizet, mintha parlagon hagyná. Ezzel a nagyváros lakásmizériáin is segitenek egy csapásra és lehetetlenné teszik a földdel üzött spekulációt is. Másik példa: nagyváros körletében fekvő földeken közgazdasági szempontból a legcélszerübb, hogy modern kertgazdaságot folytassanak, mert igy ellátják a nagyváros élelmezését. Aki azonban területét ugaron hagyja, vagy vadászterületre, vagy legelőre használja fel, ugyanugy fizet, mintha a nagy jövedelmü kertgazdaságra rendezkedett volna be. Nem kétséges azonban, hogy sietni fog ezt a gazdasági ágat bevezetni, mert csak igy tudja a kirótt adót fedezni.

A földértékadónak tehát óriási jelentősége van a modern gazdasági élet szempontjából, mert állami erőszakos fegyverek igénybevétele nélkül, pusztán adótechnikai uton a földeknek legcélszerübb és legintenzivebb kihasználását eredményezi és utját vágja a földdel üzött minden spekulációnak. Amig a régi, a hozadékrendszer ugyszólván bünteti a föld kihasználását és prémiumot ad a föld hevertetésére, addig a földértékadó rendszer nyomán a városi és mezei telkeknek virágzó müvelése indul meg szinte varázsütésre.

Kevés állam tért még rá a földértékadó rendszerére, mert a földtulajdonosok kézzel-lábbal kapálódzanak ellene. Henry George amerikai közgazdász nevéhez füződik az elmélete, amely mind tágasabb és szélesebb körökben hódit hiveket. Amikor tehát Palesztina kormányzata erre a rendszerre tér át, megmutatja a maradi világnak, hogy minden célszerü ujitást, amely az ország fejlődését előmozditha tja, megkiván valósitani. Mi, akiknek Palesztina jövő fejlődése annyira szivünkön fekszik, nagy örömmel látjuk, hogy uj kormányzatának első intézkedései közt foglal helyet a földértékadó rendszerének behozatala.

—

Pénzbecserélés Podkarpatska-Rusban. *Ungvárról* jelentik nekünk: A rusinskói pénzlebélyegzés, amelynek határidejét oly gyakran kitolták, megkezdődött. A régebben összeirt lebélyegzetlen bankjegyek becserélését megkezdették és szerdán fejezik be. Ezután Potkarpatska Rusban is kizárólag a csehszlovák bankjegyek szolgálnak fizetési eszközül. A lebélyegzésről a kormányzóság pénzügyi referense, a következő nyilatkozatot tette: „Hangsulyoznom kell, hogy ezuttal csakis a bejelentett bankjegyeket cseréljük, illetőleg váltjuk be. Bizonyos összegeket 1 : 1 arányban, másokat 2 : 1 arányban, a többit pedig a csehszlovák korona magas árfolyamára való tekintettel olyképen, hogy 4 lebélyegzetlen koronáért egy csehszlovák koronát adunk. Egy hónapi határidőt adunk az eddig be nem jelentett bankjegykészletek bejelentésére és beváltására. Ruszinszkóban ezuttal 40 hivatalos pénzbeváltóhely müködik.“ — (A ruszinszkói pénzbeváltás megkezdésének hire napok óta elterjedt a bécsi és prágai tőzsdén. A pénzüzérek azonnal munkához láttak és nagy tételekben vásárolják a bélyegzetlen bankjegyeket, amelyek árfolyama két nap alatt 10%-kal emelkedett. Jelenleg alig kapható már bélyegzetlen bankjegy a pénzpiacon.)

A német fémpiacról. A márka folytonos árfolyamcsökkenése a fémpiacon nagy szilárdságot idézett elő. A fémtőzsdék legutóbbi jegyzéseiről a következő táviratokat vettük:

Berlin, okt. 31. Elektrolyt-vörösréz 2662, finomitott vörösréz 2125—2150, puha kohóólom 750—60, kohóhorgany 925—35, remelted-lemezhorgany 610—620. kohóaluminium 98/99%-os 3350—650, kohóón legalább 99%-os 5900—5950, tiszta nikkel 98/99%-os 4500—550, antimon Regulus 925—50, ezüst (900 finoms.) 1440—50.

Hamburg, okt. 31. Ezüst (900 fin.) 1440, nyers kohóhorgany 440, remelted 620, ólom (kétszer fin.) 760, puhaólom (kétszer fin.) 745, ón 60.50, vörösréz 25.50—24.75, finomitott 21.50, higany 112, antimon 975, aluminium 3600.

Az Atlantika angol kézben. A bécsi tőzsdéről kapjuk azt a hirt, hogy az Atlantika tengerhajózási részvénytársaságot egy angol export-importcég megvette. Állitólag Polnai volt miniszter, vezérigazgató szeptemberi londoni utja a szerződés perfektuálásával függött össze. Az angolok az Atlantika részvényeit hir szerint 10 fontos árfolyamon veszik át. (1 font 1380 korona. Tehát eszerint egy Atlantika-részvény mai 6100 koronás árával szemben 13.800 koronát érne.)

Aausztria külkereskedelmi mérlege. Az osztrák statisztikai hivatal most közli az 1920. év második felének külkereskedelmi mérlegét. Csak sulymegállapttásokat regisztrál, értéket nem. Eszerint behoztak Ausztriába 15.7 millió métermázsa árut, kivittek 5 millió métermázsát. A beviteli sulyból 5 millió métermázsát tesz ki az élelmiszerbehozatal.

Budapesti értéktőzsde november 1-ről. Hazai Bank 765, Agrárbank 995, Magyar Hitel 1870, Angol-Magyar Bank 1040, Magyar-Olasz Bank 490, Forgalmi Bank 725, Jelzálogbank 570, Leszámitolóbank 835, Osztrák Hitel 1085, Kereskedelmi Bank 7270, Bosnyák Agrárbank 990, Ingatlanbank 1190, Hermes 480, Magyar Ált. Takarék 1100, Pesti Hazai Tak. 22.500, Konkordia malom 2240, Első budapesti gőzmalom 4380. Beocsini 5680, Északmagyarországi szén 3280, Felsőmagyarországi szén 4300, Drasche 1900, Magnezit 6875, Magyar Ált. Kőszén 9200, Salgó 8325, Urikány 5680, Magyar fegyvargyár 1640. Ganz-Danubius 18.000, Ganz-Villamossági 3900, Rimamurányi 4400, Schlick 890, Osztrák gáz 4900, Gutmann 6700, Klotild vegyigyár 4850, Magyar Gummi 3200, Nasici 14.350, Győri olaj 3375, Szlavónia fa 4550, Adria tengerhaj. 14.100, Atlantica 6400, Levante 4800, Magyar Vasutforgalmi 1700, Déli vasut 1810. Államvasut 5300, Magyar Cukor 14.800, Östermelő 1050, Egyes. izzólámba 3475.

A valutapiac állása. *Bukarest*, nov. 4. Márka, 81—81½ lewa 72—73, font sterling 200—220, francia frank 400—45, svájci frank 900—900½, lira 250—270, drachma 650—700, dinár — dollár 57—59.

Bécs, nov. 2. Lei 702½, márka 586, lewa 500, svájci frank 6677½, francia frank 2675, lira 1550, font sterling 1450 dollár 415, rubel 310. Szabadforgalom: Zágráb 302, Budapest lebélyegzett korona 94, Prága 502, Varsó 125, sokol 500, dinár 1225.

Prága, nov. 2. Lei 141¼, dinár 245, márka 117¾, leva 93¾, rubel —, svájci frank 1436, norvég korona 1226, dán korona ——, svéd korona 1726, lira 318, francia frank 577, font sterling 318/7, dollár 90—89, osztrák leb. kor. 20¼.

Berlin, nov. 2. Lei 123·5, dollár 79½ font sterling 275, francia frank 501, lira 29062, lengyel márka 223/8, szokol 8587½, osztrák leb. kor. 191·50, svájci frank 1260, belga frank ——.

Zürich, nov. 2. Bukarest ——, Berlin 800 Newyork 639 London 2193, Páris 4020, Bruxelles ——, Kopenhága 87, Stockholm 123¾, Kristiania 86¾, Madrid ——, Prága 730 Bécs 130, Krakkó 195, Zágráb ——, Budapest 195, Amsterdam ——, osztrák lebélyegzésü korona 150.

Budapest, nov. 2. Lei 800, márka 622·50, font sterling 1705, francia frank ——, svájci frank 6975, dollár 465, lira 1705, rubel 362½, szokol 577·50, osztrák korona 104, dinár 1302//2, lewa 147·50 lengyel márka —.

·SZINHÁZ·

Magyar Nemzeti Szinház

Heti müsor:

Péntek:	Vasgyáros
Szombat:	Farsang tündére. (Operette-ujdonság, 12 edszer. V. Hegyi Lili vendégjátékával).
Vasárnap d. u.:	Lili. (Mérsékelt helyárakkal).
Vasárnap este:	Felhő Klári. (Szentgyörgyi István föllépésével. V. Hegyi Lili vendégjátékával).
Hétfő:	Az ember tragédiája. (Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják).

Az előadások 7 órakor kezdődnek minden este!

—

A szinházi iroda hirei:

Ezüstsirály. Az idei szinház évad slágeroperetteje kétségkivül a Buttkay-Földes „Ezüstsirály“-a lesz. Évek hosszu sora óta nem volt az operette-évadnak olyan értékes, amellett népszerü terméke, a minőnek az „Ezüstsirály“ bizonyult. Budapesten és Bécsben valósággal lázba hozta a szinházi közönséget. A bécsi Carlthaterben május hónapja óta megszakitás nélkül adják az „Ezüstsirály“-t Kosáry Emmivel és Király Ernővel a főszerepekben s előreláthatólag az egész évadban nem fognak más darabot előadni. Nálunk is hetek óta tartó szorgalmas és ambiciózus előkészületek után már a szinpadi próbák folynak az „Ezüstsirály“-ból s a jövő hétre ki van már tüzve a várva-várt premiére je.

Ma este: Vasgyáros. Szakács Andor betegsége miatt „Tolvaj“ ma estére hirdetett előadása elmarad s helyette a „Vasgyáros“ kerül szinre.

Lili, délután. Vasárnap délután mérsékelt helyárakkal a legszebb francia operettek egyike, a „Lili“ fog szinrekerülni.

Farsang tündére és Felhő Klári. Az idei évadban először adják szombaton este Kálmán Imre népszerü operettejét, a „Farsang tündére“-t, vasárnap estére pedig Rátkay László poétikus, erőshatású népszinmüve, a „Felhő Klári“ van müsorra tüzve, a főszerepekben Szentgyörgyi Istvánnal, V. Hegyi Lilivel, Baróti Erzsivel, Réthelyvel, Leőveivel.

Az ember tragédiája. Madách örökbecsü alkotmányának, az „Ember tragédiájá“-nak hétfőn este lesz a legközelebbi előadása.

A mozgók müsora:

Bajazzók az Egyetem mozgóban ma délután 3 kor kezdődik. E szezon egyik vezetőjelenségé ez a film, melynek főszerepét Olaf Fönss megrázó mesteri erővel és tisztult müvészettel éli végig. Az előadások Leoncavallo eredeti operamuzsikájával 3, 5, 7 és 9 órakor kezdődnek. Aki helyet akar kapni, jól teszi ha a délutáni előadások egyikét nézi meg, mert este valószinüleg embertömegek lesznek kénytelenek jegy nélkül otthagyni a pénztárt.

Hella Moja csodaalakitása a Cosimo eszközében bámulattal töltötte el azokat is, akik már számtalan szerepéből ismerik a filmjátszás fejedelmnőjének müvészetét. Az Uránia, mely egyedül és kizárólag játsza e filmet, ma és csütörtökön utoljára vetiti. Az előadások kezdete 3, 5, 7 és 9 óra.

A Kaucsuka hazájában játszódik le az ilyen cimü film, mely a kolozsvári Transsylvania filmgyár slágere. Gyalui Jenő irta és Fekete Mihály rendezte. Főszerepét Izsáky Margit, Kozma Hugó, Réthely Ödön és Szakács Andor játszák. A film, mely egy orosz orvostragédia, az Urániában pénteken, szombaton megy 3, 5, 7 és 9 órai előadás kezdettel.

Egész uj filmek láthatók a gyermekelőadáson most vasárnap délelőtt 10 órakor az Egyetem mogóban. Mórie, a kutyaképü majom, Ő lesznek a szenzációk.

Az országrészi cionista konferencia közeli időben összeül. Minden szervezett cionista teljesitse sékel fizetőkötelezettségét

·SPORT·

Nagyvárad — Kolozsvár revansmérkőzés. Vasárnap délután három órakor tartja meg a nagyváradi és kolozsvári válogatott footballcsapat revansmérkőzést a kolozsvári sporttelepen. A mérkőzés iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JÓZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Calea Reg. Ferdinand (volt Ferenc József-út) 46.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

Az Uj Kelet előfizetési árai:

Egész évre	380·— L	Negyed évre..	100 L
Fél évre..	200·— L	Egy hóra	40 L

Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1·50 L.
Hirdetéseket miliméteres dijszabás szerint vesz fel a kiadóhivatal.

A kiadóhivatal közleménye: Tisztelettel kérjük helyi és vidéki t. előfizetőinket, hogy a lap késedelmes kézbesitését kiadóhivalunknál jelentsék be, hogy a gyors és pontos kézbesités iránt intézkedhessünk.

A Zsidó Nemzeti Alap célja: Zsidóország földjét a zsidó nép elidegenithetetlen tulajdonává visszavásárolni.

(V. cionista kongresszus 5661.)

Egy sírjfa 10 L, 100 fa egy kert, 1000 fa egy liget, egy dunam 50 Lei, Nachla 5.000 Lei. Jahrzeit-alapitvány 500 L, Munkásotthon 2000 L, Aranykönyvi bevezetés 400 L.

A Zsidó Nemzeti Alap vagyonának 80 százaléka már Zsidóországban van invesztálva. Az Alap központi vezetősége ma Hágában székel s a cionista kongresszusnak tartozik elszámolással

A Zsidó Nemzeti Szövetség Nemzeti Alap hivatalának kimutatása.

5680. Marchesván 5-től 20-áig a következő adományok folytak be:

Általános adomány	362·50 L.
Fa-adomány	390·— „
Persely	470·— „
Nachla	910·— „
Önmegadóztatás	440·— „
Összesen:	2.572·50 L.

A következő helységből folyt be 1000 Leion felüli adomány: Szatmár 1.600·—

Általános adomány

Kolozsvár. *Nagy Templomban*: Ernster A. József 100·—, Dr. Boskovics Henrik, Salamon József 10—10. Beth Jákób imaházban: Meinszter Ignác 30·—, Meinszter Márton 25·—, Rosenberger Ferencz 10·— kisebb adományok 7·50, Chewra Kadisa imaházban: Weissburg Chaim Désfalva 50·—, Scelenfreund Sándor 10·—, Ohel Móse imaházban: Spéter Móse, Fränkel Hermann, Fränkel Emánuel 20—20·— Eötvös-utcai fiók imaházban: Weintraub Hermann 50·— 362·50

Zsidó Nemzeti Szövetség Erdeje

Szatmári Cionista Szervezet II. ligetje

Sugár Fülöp kertje

Klein Jakab és Klein Rózsi esküvőjén Lefkovits Jenő gyüjtése; Lefkovits Helén, Lajos és Jenő, Klein Sándor, Dezső és Salamon 3—3 fa, Holländer Margit, Weisz Mór és Sándor 2—2 fa, Mayer József, Grosz Ernő, Klein Jakab és neje, Unger Arminné, Márk Sándor, Kiss Ilus 1—1 fa, Templomi adományok: Dr. Kacz Izsó, Glück Ernő 2—2 fa, Markovits Elek, Gottlieb Jenő 1—1 fa (Eddig befolyt 310·—) 220.—

A szatmári C. Sz. ligetjébe eddig befolyt 810·—)

Ezra főiskolai hallgatók egyesületének ligetje. Kolozsvár.

Feuerstein Ibolyka és Rothmann Márton kertje

Egy Ezraista gyüjtése 120.— (Eddig befolyt 860.—) 120.—

(Az Ezra ligetbe eddig befolyt 3·388·—)

Weissburg Chaim ligetje Kolozsvár

Widder Dávid kertje.

Ölbaum Etus a „Haggibbor" győzelméért 4 fa és kártyanyereség cimen 1 fa (Eddig befolyt 280.—) 50.—

(Weiszburg ligetjébe eddig befolyt 4.665·—)

(Zs. N. Sz. Erdejébe eddig befolyt 114.296·75 L.)

Persely

Szatmár. Ifj. Grósz Zsigmond 20·—, Gottlieb Jenő által gyüjtve (részletes kimutatás a jövő számban) 450.— 470·—

Szatmári Cionista Szervezet II. sz. Nachlája

Templomi adomannok: Markovits Elek Deutsch Mózes salgótarjáni főrabbi nevére 8 dunam — 400.—, Grósz József 310.—, Benger József 160·—, Csendes Miksa 40.— (Eddig befolyt 2.410·—) 910.—

Önmegadóztatás.

Kolozsvár. Sziván, Thamusz, Ab és Elul hóra: Hirsch Ödön, Thamusz, Ab és Elul hóra: Dr. Fischer Tivadar, Grünfeld Miklós, Sziván és Thamusz hóra: Schwartz Jakab, Ab, Elul és Thisri hóra: Paneth Hermann, Ab és Elul hóra: Salamon Jakab, Neumann Mór, Klein Hugó, Janovitz Géza, Hajnal Győző, Ifj. Hirsch Adolf, Hilfmann és Stössel, Bergner Mór, Sziván hóra: Pollatsek Izidor, Thamusz hóra: Weinstein Béni, Grünfeld Anselm, Weisz Szigfried, Sedenfreund Sándor, dr. Halász Pál, Thisri és Marchesván hóra: Pinchas Hannaggar 10—10, Ab és Elul hóra Eisenstädter Fülöp 25—25.— 440.—

Jelen számunkban kimutatva	2.572·50 Lei
Eddig kimutatva	6.201·20 „
Összesen	8.773·70 Lei

Zs. N. Sz. Nemzeti Alap Hivatala

קרן תרבות

„Tarbuth Országos Zsidó Iskolaegyesület Rendelkezési Alapja"

A „Tharbut célja az erdélyi zsidóság hebraizálását szolgáló intézmények létesitése, illetőleg fentartása,

5681. Marchesván 5-től 20-áig a következő adományok folytak be:

Általános adomány	1.207·— Lei
Önmegadóztatás	280·— „
Összesen:	1.487·— Lei

A következő helységből folyt be 1000·— Leien felüli adomány: Kolozsvár 1451·—

Általános adomány

Kolozsvár. *Nagy Templomban: Neumann Mór 500·—*, Eisenstädter Fülöp (üzleti percent) 176·—, Ernster A. József 150·—, Schwartz Miklós 20·—, *Eötvös-utcai fiók imaházban:* Dr. Neufeld Jenő 100·—, Feldmann Jakab, Boskovics Dezső, Rosenberger Samu 50—50·—, kisebb adomány 5·—, *Chewra Kadisa imaházban:* Zimmermann N., Pollák Mór, Heller üvegkereskedő 10—10·—, Dr. Fischer József és Rimóci Jakab együttes adománya 40·—. *Székelyudvarhely.* Gottesmann Vilmos 35·—. 1.207

Önmegadóztatás

Kolozsvár. Szivan Thamusz, Ab és Elul hóra: Hirsch Ödön, Thamusz Ab és Elul hóra: Dr. Fischer Tivadar, Ab, Elul és Thisri hóra: Paneth Hermann, Ab és Elul hóra: Salamon Jakab, Neumann Mór, Janovitz Géza, ifj. Hirsch Adolf, Bergner Mór, Sziván és Thamusz hóra: Schwartz Jakab, Sziván hóra: Pollatsek Izidor, Thamusz hóra: Weinstein Béni, Grünfeld Auselm, Weisz Szigfried, Seelemfreud Sándor és dr. Halász Pál 10—10·— 280·—

Jelen számunkban kimutatva	1487·— L.
Eddig kimutatva	3105·— L.
Összesen:	4.592·— L.

„Tarbut" O. Zs. I. E. Ügyvezetősége

קרן היסוד

Erec Jiszráél ujjáépitési alap

5681. Marchesván 5-től 20-áig a következő adományok folytak be:

Általános adomány	1.527·50 L.
Önmegadóztatás	490·— L.
Összesen:	2.017·50 L.

A következő helységből folyt be 1000·— Leien felüli adomány: Szatmár 1.207·50.

Általános adomány

Szatmár. *Templomi adományok:* Markovits Salamon, Melchner Hermann 150—150·—, Markovits Ignátz 140·—, dr. Bergida József 100·—, Kövess István 65·— dr. Weiler 50·—, dr. Braum Dezső, Najovits Sándor 10—10·—, *Preran Gizi és Hausmann Norbert* esküvőjén *Koródi Ágnes* 150·— gyüjtött, Deutsch Elek 50·—, Fried Dezső Kraszna 40·—, Zipszer Izsó 35·—, Löwy Menyhért 25·—, Glück Ernő 12·50. Rosenberg Sándor 10·—. Barót. Farkas Márton és neje 80·—, Jakab József Ágostonfalva, özv. Trattner Lajosné, özv. Laufer Zsigmondné, Roth M. Negybacon, Trattner Vilmos 40—40·—, Berohn Márkusz, Paneth Ármin, Klein Pál, özv. Schwartz Herschné, Szeszler Soma, Klein Mihály Felsőrákos 30—30·—, Farkas Erzsike, Schwartz Sándor Ágostonfalva 20—20·—, Kaufmann Sándor 15·—, kisebb adományok 10.— 1.527·50 L.

Önmegadóztatás

Kolozsvár. Sziván, Thamusz, Ab és Elul hóra: Hirsch Ödön; Thamusz, Ab és Elul hóra: dr. Fischer Tivadar, Ab, Elul és Thisri hóra: Paneth Hermann, Ab és Elul hóra: Salamon Jakab, Neumann Mór, Janovits Géza, ifj. Hirsch Adolf, Bergner Mór, Sziván és Thamusz hóra: Schwartz Jakab, Sziván hóra: Pollatsek Izidor, Thamusz hóra: Weinstein Béni, Grünfeld Anselm, Weisz Szigfried, Seelenfreund Sándor, dr. Halász Pál 10—10. — Szatmár, Sziván, Thamusz, Ab és Elul hóra: Glück Ernő 20. Thamusz Ab és Elul hóra: Schiffer Jeromos 45, dr. Balázs Lajos, Gottlieb Jenő, dr. Fejes Lajos, Br wermann Henrik, Hercz Sándor 15—15, Ab és Elul hóra: Sugár Fülöp, dr. Kacz Izsó 25—25, dr. Hirsch Ernő 10. 490·—

Jelen számunkban kimutatva	2017·50 Lei
Eddig kimutatva	3700·— Lei
Összesen	5717·50 Lei

Zs. N. Sz. Erecz Jiszráél Ujjáépitési Alap Hivatala.

Cionisták! Az orszgrészi konferencián passzív és aktiv választójoguk csak azoknak van, akik sékeljüket befizették.

Comisariatul Guvernia Pentru Locuinta Cluj

Nr. 1471—920.

Visszaélések elkerülése végett Cluj város közönségének tudomására hozom, hogy Horatin Crucin urnak lakásrekvirálási felhatalmazása be lett vonva.

Cluj, la 4 Novemvrie 1920.

Lakásügyi kormánybiztos.

Pályázat

Az „American Joint Distribution Committee of. Maramarosh" amerikai zsidó segélyszervezet máramarosi bizottsága keres magas inteligenciáju, az elnökség mellett teljesen önállóan müködni és szervezni tudó zsidó titkárt, ki a magyar nyelven kivül a németben is teljesen perfekt. Fizetés megállapodás szerint. Személyes jelentkezés csak arra meghivott részéről szükséges. Állás mielőbb elfoglalandó. Irásbeli ajánlatok Dr. Heller Jakab elnök Máramarossziget cimére intézendők.

Figyelem!!
8-án ujabb nagyobb tétel külföldi
La vaché talp
érkezik raktárra 8/12 kg.
kg.-ként **75 Lei**-tól felfelé
Goldstein S.
bőrraktárában
Cluj, (Kolozsvár) Piata Unirii 13. (Mátyás kir. tér) udvarban. :: ::

Zsidó Könyvtárak és Helyi Csoportok figyelmébe!
Az „UJ KELET" hetilap összes számaiból nyolc teljes példány kapható kiadóhivatalunkban.
Egy teljes gyüjtemény ára: 300 lei.

Előfizetéseket
Apróhirdetéseket
lapunk számára felvesz a
Menetjegyiroda
P. Unirlei (v. ötvös kir.-tér)

LÁSZLÓ ÉS TÁRSA
Illatszertára
416
Cluj, Piata Unirii 12.
(Volt Bittó-helyiség,)
Francia és angol parfümök és cosmetikai szerek raktára.

Kristály gőzmosógyár fest és tisztit
Gyár és főüzlet: Munkácsi-utca 32. Fioktüzletek: P. M. Viteazul 2. Strada R. Maria 9., Strada N. Jorga 2. és Calea Reg. Ferdinand 13.

893
DESINFORM
a legjobb fertőtlenitő!

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szó ára 1 Leu. Vastagabb betűvel 2 Lei
Legkisebb apróhirdetés ára 10 Lei.

Elutazók és átutazók כשר felvágott utravalót az (Urania kávémérésben Str. Reg. Ferdinand v. Ferencz József-ut) olcsón és jól vásárolhatnak. 1112

Cukorkagyár keres mielőbbi belépésre egy a gyártás összes ágazatában teljesen jártas mestert. Ugyanott **a csomagolást** értő nő felvétetik. Ajánlatokat Friedrich Jenő Cluj, Piata Mihaiul Viteazul 6. (Széchenyi-tér) továbbít. 1113

Zsidó családhoz keresztetik főzni jól tudó asszony vagy leány, aki cseléd mellett a főzésen kívül egyéb házvezetői teendők elvégzését vállalja. Cím a kiadóban 1111

Buchwald Sándor órás és ékszerész, Uránia palota, Cal. Reg. Ferd. 35. Törött aranyat és ezüstöt napi áron veszek. 1033

Előkelő körök ruhái Sylvester uri szabóságában Cluj, Menorita-u. 6. alatt készülnek. 1006

Átvennék, vagy bérbe vennék egy szoba konyhás lakást butorral, vagy anélkül. Cím a kiadóban.

Spiegel József bor, szeszkereskedelmi és ipari részvénytársaság. Satu-Mare (Szatmár). Olcsó napi áron állandó nagy raktár. Elsőrendű uraságí borte lekben és szeszes italokban. 994

HA finom cukorkát akar, kérjen mindenütt Melissát 882

Gyapjut, jól mosva, fonásra, posztó, pokróc készítésre 25 kilón fölüli mennyiségben részért vállal, idegen szöveteket is állandóan ványol a Fonószövőgyár Cluj, Honvéd-utca 118. 1065

König Miksa szállító ARAD. Indít gyorsáru gyüjtőkocsikat minden irányból, minden irányba fellelőség mellett. 1082

Transylvania mentholos sósborszesz a legjobb. 1011 **Mindenütt kapható!**

Jeremiás Zsigmond szesz, rum, likör és cognac gyára Szatmár, Károlyiház. 993

Dacia (volt Pannonia) Szatu-Mare, Szatmárnémeti szálló, étterem, kávéház az előkelő közönség találkozó helye. 992

200 hektóliter transport hordó eladó. Értekezni Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirei (volt Mátyás kir.-tér) 26. szám. 694

Dick Jakab és Fia női és férfi szövetek, mosóáruk legolcsóbb beszerzési forrása Cluj, Str. Reg. Maria (v. Deák-Ferenc-utca) 5. Engros eladás Str. R. Maria 17. 146

ELSŐRENDŰ TÜZIFA apritva öl- és waggontételekben, valamint mindenféle építő, asztalosáru és építkezési anyag olcsó áron kapható **Holder Miksa fatermelő** Kemény Gábor-utca 17. sz. alatt, a vasuti állomással szemben lévő fatelepén. 542

Katz és Bernát Füszer, gyarmatáru és déligyümölcs nagykereskedése. Piata Viteazul Mihaiu (volt Széchenyi-tér) 34. 879

FÉRFI, FIU ÉS LEÁNYKARUHÁK RAKTÁRON ÉS MEGRENDELÉSRE KAPHATÓK **FORKAS ÉS SIMON** CÉGNÉL (OVÁR), VIZ-UTCA, MÁTYÁS-ÉTTEREM-MEL SZEMBEN. OLCSÓ ÁRAK! OLCSÓ ÁRAK!

KALAPOS FEJELŐS ÉS FEHÉRNEMŰ VARRÁS JUTÁNYOS ÁRBAN KÉSZÜL. KRIZA UTCA 8. SZ. ALATT.

Ajánlunk ab állomás Szászváros nagyobb tétel szortírozott I-sőrendű faszeget. **Majer Testvérek** füszer-, festék- és rövidárukereskedők. SZÁSZVÁROS, Hunyadm. 1110

SALAMON JAKAB ÉS TSA cég Torda és Cluj MIHAIU VITEAZUL (SZÉCHENYI-TÉR) 34. SZ. Ajánlunk cigaretta papirt a következő áron: Samum, Bir Abadie, Aida — 100-as 90 lei, 120-as 105 lei, Hüvely 40 lei. Nagyobb vételnél engedmény. Azonkívül egyéb külföldi árukat meglepő olcsó árban árusitunk. 1014

A BLUMENFELD ÉS SIMON R.-T. által kis üstön főzött eredeti כשר של פסח alma cognac és szilva pálinka Str. Jul. Maniu (v. Szentegyház-u. 22) Kapható minden csemege és kimérési üzletben. 806

Élesztőt 1076 kiválóan tartós, nagy hajtóerejű minőségben szállít: **Klein** szeszélesztőgyár Szinérváralja, (Szatmár-m.)

Nagyobb mennyiségű 1079 Lurion, Wieni cipőfesték, krém és appretur érkezett BERGNER MÓR bőrnagykereskedő céghez Strada Regina Maria No. 18.

Salon au Chic Parisienne CLUJ, EGYETEM-U. 1. **NŐI DIVATTEREM** A legutolsó párisi divat. A legujabb modellek. 835

Cipőárut a legelőnyösebben **HOFFMAN cipőáruházban** vásárolhat 886 Cluj, C. Reg. Ferd. (v. Wesselényi-u.) 19.

::: Cluj ::: MEGNYILT AZ ELSŐ ERDÉLYRÉSZI Kolozsvár **ÉKSZERGYÁR** ARANY ÉS EZÜSTÁRUK NAGYBANI GYÁRTÁSA ÓRÁK, ÓRAALKATRÉSZEK ÉS FOURNITURA NAGYKERESKEDÉS 1041 SCHEID-FÉLE ARANY EZÜST ÖTVÉNYEZŐ ÉS VÁLASZTÓ INT. FOGASZATI arany és forrasztó készen kapható. ::: ROTH ÉS GOLDBERGER — CAL. REG. FERD. 37.

Roth cipészüzlete C. R. Ferdinand vagy Wesselényi-utca 11. Bejárat Szép-utca felől.

Erdélyi Egyesült Kereskedelmi Részvénytársaságnál 1064 **DÉVA** állandóan raktáron: szilvaraki, szesz, gyümölcsiz, gabonanemüek, gabonaőrlemények, füszer és gyarmatáruk stb. stb. Eladás vagon és kisebb tételekben. Cultans napi ár.

Fésűt, gombot, botot gyárt a 744 **Szaru- és csontárugyár Részv.-Társ.** Iroda M. Viteazul (Széchenyi-tér) 15.

Építők figyelmébe! Elsőrendü mész, cement, gipsz, kátránypapir, tégla, többféle fedőcserép minden mennyiségben, jutányos árban azonnal szállít 939 SZÉNÁSY épitőanyag nagyraktár Cluj (Kvár), Monostori-ut 130.

Farkas Ernő bőrkereskedő str. Reg. Ferdinand (v. Wesselényi Miklós-u.) 21. 798

Iróasztalok és székek 885 raktárról kaphatók **B. BAKLAJOS FIAI** MŰASZTALOSÁRUGYÁR RÉSZV.-TÁRS. lerakatában, Cluj, Maniu-utca (volt Szentegyház-u.) 4. sz. Telefon: 832.

WINKLER ÉS TÁRSA Cluj, Piata Mihaiu Viteazul (volt Széchenyi-tér) 39. szám. ארט'ה כשר szalámi gyár ארט'ה כשר Állandóan elsőrendü szalámi és hideg felvágott :: :: engrosban jutányos árban kapható. :: :: 734

„UNIO" gőzmosógyár 829 Fest! Tisztít! Gyártelep: Cal. Reg. Ferd. 133. szám.

EINZIG ÉS BADITIOIU szállitási vállalata BRASSÓ, Lópiac 4. I Elválalja mindennemü kocsirakomány és gyüjtő kocsi szállitását teljes felelőséggel. Gyors, biztos szállitás!!

Olcsón ad és legmagasabb áron vesz tört aranyat és drágakövet **Markovits Bernát** „Fehér bárány" és Vashid között. 117

GRŰN EDE Cluj (Kolozsvár) Calea Traian (v. Árpád-ut) 40 sz. alatti modernül berendezett gépjavitó mühely vállal e szakmába vágó mindennemü javitást, valamint villanyszerelést 358

A. L. Jagolnitzer: „HAZZIVAN" héber képes olvasókönyv Ára: 28 lei. A rom. kir. kultuszminiszterium 3543/920 sz. végzése alapján az összes zsidó népiskolák számára elfogadva. Biztos és gyors eredményü tanitásra a legalkalmasabb héber nyelvkönyv. — Kapható a Zsidó Nemzeti Szövetség könyvosztályában Cluj, Szentlélek-u. 1/a.

Kadima kiadóvállalat r.-t. nyomása Cluj (Kolozsvár).